

Hrvatski biografski leksikon kao višesveščana biografsko-bibliografska edicija jedno je od kapitalnih djela u suvremenomu kulturnom i izdavalačkom životu SR Hrvatske. Na poticaj direktora Miroslava Krleže Jugoslavenski leksikografski zavod prišao je njegovoj izradbi 1975. godine svjestan da time obavlja velik i pionirski posao na polju sustavnog iznošenja svekolike biobibliografske građe.

Svakom je narodu na određenu stupnju njegova kulturnog razvitka jedna od prijekih potreba sistematski obrađena i objavljena biobibliografska građa o svim onim ljudima koji su u višestoljetnom povijesnom kretanju pridonosili izgradnji njegova materijalnog i duhovnog života. Pojedini narodi takve priručnike već imaju, a u nekih se upravo izrađuju. O složenosti takva posla rječito govori činjenica da njihova izradba ponekad traje i po nekoliko desetljeća. U SR Hrvatskoj, kao i u drugim našim socijalističkim republikama, potreba za takvom edicijom osjeća se danas više nego ikada. Ne samo zato što je naše društvo u novije vrijeme postalo zrelije i sposobnije kritički pristupiti i valorizirati vrednote u prošlosti i sadašnjosti, već i stoga što u dinamičnu društveno-političkom, kulturnom i znanstvenom životu takva edicija postaje nezaobilazan priručnik i vodič.

Prikupljanje nacionalne biografske građe u Hrvata počinje već u XVI stoljeću. Prvi je u nizu hrvatskih biografa dubrovački dominikanac Ambroz Ranjina, a potom i mnogi drugi, npr.: Ambroz Gučetić (1563-1632), Marko Dumanić (1629-1701), Ignjat Đurđević (1675-1735), Serafin Marija Crijević (1686-1759), Adam Alojzij Baričević (1756-1806), Toma Mikloušić (1767-1833), Franjo Marija Appendini (1768-1837). Tek u XIX st. sastavljeni su prvi biografski rječnici prema suvremenijim leksikografskim principima (npr. Šime Ljubić: *Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia*, 1856; Ivan Kukuljević Sakcinski: *Slovník umjetnikah jugoslavenskih*, I-IV, 1858-1860. i *Glasoviti Hrvati prošlih vjekovah*, 1866; Milan Grlović: *Album zaslužnih Hrvata XIX st.* 1-3, 1898-1900).

Sve su to bila djela pojedinaca, ograničena stručnim i geografsko-političkim područjem, kao i brojem obrađenih jedinica. Zamisao o cjelovitu biografskom leksikonu kao zajedničkom djelu brojnih stručnjaka začela se u nas tek početkom ovog stoljeća kad je Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti odlučila izraditi i izdati Hrvatski biografski rječnik. Na žalost, ostvareni djelomični rezultati ostali su u rukopisu (njima se, dopuštenjem JAZU, služi danas Jugoslavenski leksikografski zavod). Potrebu za sveobuhvatnom biobibliografskom edicijom nije svojevremeno mogla zadovoljiti ni knjiga Znameniti i zaslužni Hrvati te pomena vrijedna lica u hrvatskoj povijesti od 925-1925 (Zagreb, 1925, uredio E. Laszowski), koja, iako dotada najpotpuniji takav priručnik (s oko 2000 obrađenih jedinica), nije bila sastavljena prema već onda usvojenim leksikografskim zahtjevima.

Osim u domaćim izdanjima, hrvatska je biografska građa dijelom obrađena i predstavljena i u nekim stranim biografskim te drugim enciklopedijskim edicijama, posebno u austrijskim i talijanskim (npr. C. Wurzbach: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich*; *Österreichisches biographisches Lexikon*; *Dizionario biografico degli Italiani*),

kao i u suvremenim jugoslavenskim općim i stručnim enciklopedijskim izdanjima, osobito onima Jugoslavenskoga leksikografskog zavoda. Sva su ta izdanja, međutim, posebne namjene pa su, s obzirom na biobibliografske obavijesti, ograničena i u izboru naših osoba i u načinu prikazivanja njihova života i djelovanja.

U *Hrvatski biografski leksikon* uvršteni su istaknuti Hrvati (pojedinci i obitelji) ili ljudi hrvatskog podrijetla, koji su živjeli i djelovali diljem svijeta, zatim istaknuti pripadnici drugih naroda i narodnosti rođeni na tlu SR Hrvatske, bez obzira na to gdje su boravili, te stranci koji su živjeli i djelovali na ovom tlu.

Kako u Leksikonu neće biti predstavljene samo osobe koje su zaokružile svoje životno djelo nego i istaknuti suvremenici, bilo je potrebno ograničiti njihov broj: u ovu ediciju uvrštene su samo osobe rođene do kraja 1945. Biografije osoba rođenih nakon te godine, kao i onih pojedinaca iz ranijih razdoblja koje će buduća istraživanja otkriti, bit će obrađene u dopunskom svesku.

Hrvatski biografski leksikon nije samo registrator činjenica nego djelo koje, prema današnjim spoznajama i mjerilima, predočuje sve trajne vrijednosti što su ih pojedini ljudi utkali u našu kulturu i civilizaciju. Tome ima pridonijeti i zahtjev za znanstvenom utemeljenošću tekstova, za preciznošću i sustavnošću, za faktografskom pouzdanošću i za stilskom jasnoćom. Idealan tip članka, sa svim sastavnim dijelovima, mogao se, na žalost, cjelovito ostvariti samo ondje gdje su poznati svi potrebni podaci i gdje pojedine stručne osobitosti nisu zahtijevale nužna odstupanja i prilagodbe u iznošenju građe.

Uza sve to ovaj će Leksikon, po svom pristupu i po predočenju informacija, zadovoljiti potrebe najširega kruga čitatelja, raznolika obrazovnog stupnja i profila – od stručnjaka i specijalista za pojedina područja do prosječno obrazovanih ljudi. Temeljeći se na najsuverenijim znanstvenim rezultatima, iznoseći samo potvrđene činjenice i relevantne podatke, on ima prikazati i objektivne okolnosti i subjektivne činioce na kojima se formirala pojedina osobnost, s aspekta njezina vlastita rada i djelovanja, kao i sa stajališta onih koji su njezin rad tijekom vremena ocjenjivali. Sve to, osobito u onim cjelovito obrađenim biografijama, s bogatim bibliografskim obavijestima, pruža mogućnost objektivnog i kritičkog prikazivanja, što će ovoj ediciji osigurati trajnu vrijednost. Pridružujući tome i brojnost osoba, među kojima su mnoge ovdje prvi put obrađene, *Hrvatski biografski leksikon* ne predstavlja samo zbir faktografske građe, nego će u mnogim prilikama biti poticaj u daljim znanstvenim istraživanjima.

Uredništvo